

ҚОНУНИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

Дар бораи фаъолияти аудиторӣ

(Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон соли 2006, №3, мод.160)

Бо Қарори Маҷлиси намоёндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 15-уми феврالی соли 2006, № 271 (Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, соли 2006, № 2, моддаи 82) қабул гардидааст.

Бо Қарори Маҷлиси миллии Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 24-уми феврالی соли 2006, № 186 (Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, соли 2006, № 2, моддаи 48) ҷонибдорӣ гардидааст.

Қонуни мазкур асосҳои умумӣ, ҳуқуқӣ, ташкилӣ ва ҷараёни амалӣ сохтани фаъолияти аудиториро, ки дар Ҷумҳурии Тоҷикистон байни мақомоти давлатӣ, шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ, аудиторҳо ва ташкилотҳои аудиторӣ ба амал меоянд, ба танзим медарорад.

Моддаи 1. Фаъолияти аудиторӣ

1. Фаъолияти аудиторӣ, аудит ин фаъолияти соҳибкорӣ дар масъалаи санҷиши мустақилонаи баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи муҳосибии (молиявӣ) соҳибкорони инфиродӣ ва шахсони ҳуқуқӣ (минбаъд - шахсони санҷишшаванда) мебошанд.

2. Ба доираи фаъолияти аудиторӣ ва аудит санҷиши баҳисобгирии муҳосибии муассисаҳои бучетӣ дохил намешаванд.

3. Санҷиши аудиторӣ амалӣ намудани назорати давлатии эътимоднокии ҳисоботи муҳосибӣ (молиявӣ)-ро, ки мувофиқи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон аз тарафи мақоми ваколатдори давлатӣ анҷом дода мешавад, истисно намекунад.

4. Мақсади фаъолияти аудиторӣ изҳори ақида дар бораи эътимоднокӣ ва дараҷаи аниқии ҳисоботи муҳосибӣ (молиявӣ)-ро ифода менамояд, ки ба истифодабарандаи ҳисобот барои баровардани хулосаҳои дуруст дар бораи натиҷаҳои фаъолияти хоҷагӣ, вазъи молиявӣ ва моликияти шахсони санҷишшаванда имкон медиҳад.

5. Аудиторҳои инфиродӣ бе таъсиси шахси ҳуқуқӣ ва ташкилотҳои аудиторӣ, ки фаъолияти аудиториро ба амал мебароранд, хизматҳои зерини ба аудит дахлдорро расонида метавонанд:

- ташкил, барқарор сохтан ва пешбурди баҳисобгирии муҳосибӣ, тартиб додани ҳисоботи муҳосибӣ (молиявӣ), маслиҳати муҳосибӣ;
- тартиб додани нақшаҳои дурнамои марбут ба андоз, машварати марбут ба андоз;
- таҳлили фаъолияти молиявии хоҷагии шахсони ҳуқуқӣ ва соҳибкорони инфиродӣ, машваратҳои иқтисодӣ ва молиявӣ;
- машварати идорӣ, аз ҷумла такмили сохтори таркиби ташкилот;
- автоматиконии баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҷорӣ намудани технологияи иттилоотӣ;
- баҳодиҳии нархи амвол;
- таҳия ва таҳлили барномаҳои сармоягузорӣ, таҳияи нақшаҳои тижоратӣ;
- иҷрои корҳои илмию тадқиқотӣ ва таҷрибавӣ дар соҳаҳои марбут ба фаъолияти аудиторӣ, интишори натиҷаи онҳо;
- мувофиқи тартиби муқаррарнамудаи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон таълим додани мутахассисон дар соҳаҳои марбут ба фаъолияти аудиторӣ;
- расонидани дигар хизматҳо доир ба фаъолияти аудиторӣ.

6. Ба аудиторони инфиродӣ ва ташкилотҳои аудиторӣ машғул шудан ба ин ё он намуди фаъолияти соҳибкорӣ, ба ғайр аз гузаронидани аудит ва расонидани хизматҳои ба он дахлдор, манъ карда мешавад.

Моддаи 2. Қонунгузори Чумхурии Тоҷикистон дар бораи фаъолияти аудиторӣ

Қонунгузори Чумхурии Тоҷикистон дар бораи фаъолияти аудиторӣ ба Конститутсияи (Сарқонуни) Чумхурии Тоҷикистон асос ёфта, аз ҳамин Қонун ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Чумхурии Тоҷикистон ва санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ, ки Чумхурии Тоҷикистон онҳоро эътироф кардааст, иборат мебошад.

Моддаи 3. Иҷозатномадиҳӣ ба фаъолияти аудиторӣ

Иҷозатномадиҳии фаъолияти аудиторӣ дар асоси Қонуни Чумхурии Тоҷикистон «Дар бораи иҷозатномадиҳӣ ба баъзе намудҳои фаъолият» амалӣ карда мешавад.

Моддаи 4. Мақомоти ваколатдори танзими давлатии фаъолияти аудиторӣ

1. Мақомоти ваколатдори танзими давлатии фаъолияти аудиториро Ҳукумати Чумхурии Тоҷикистон муайян мекунад, ки он чунин вазифаҳоро иҷро менамояд:

- дар доираи салоҳияти худ санадҳои меъёрии ҳуқуқиро, ки фаъолияти аудиториро танзим менамоянд, қабул мекунад;
- стандартҳои фаъолияти аудиториро таҳия мекунад;
- аз тарафи аудиторони инфиродӣ ва ташкилотҳои аудиторӣ риоя намудани шарту талаботи иҷозатномавиро назорат менамояд;
- риоя намудани стандартҳои фаъолияти аудиториро аз тарафи аудиторони инфиродӣ ва ташкилотҳои аудиторӣ зеро назорат мегирад;
- ҳаҷм ва тартиби ба мақомоти ваколатдор пешниҳод намудани ҳисоботҳоро барои аудиторони инфиродӣ ва ташкилотҳои аудиторӣ муайян менамояд;
- феҳристи бақайдгирии давлатии аудиторонро, ки соҳиби аттестати тахассусӣ ва иҷозатнома мебошанд, пеш мебарад.

Моддаи 5 . Шартҳои асосии фаъолияти аудиторӣ

Шартҳои асосии фаъолияти аудиторӣ инҳоро мебошанд:

- мустақилият;
- воқеият;
- салоҳияти касбӣ;
- маҳфӣ нигоҳ доштани натиҷаҳои аудит.

Моддаи 6. Аудитор

1. Аудитор шахси воқеист, ки ба талаботи тахассусии муқаррарнамудаи мақомоте, ки танзими давлатии фаъолияти аудиториро иҷро менамояд (минбаъд - мақоми ваколатдор) ҷавоб дода, аттестати дахлдори тахассуси аудиторӣ дорад.

2. Аудитор ҳуқуқ дорад, ки фаъолияти аудиториро ба сифати аудитори инфиродӣ ё корманди ташкилоти аудиторӣ, ки дар асоси шартномаи меҳнатӣ ба кор ҷалб шудааст, фаъолиятро бе ташкили шахси ҳуқуқӣ амалӣ намояд.

Моддаи 7. Намудҳои аудит

1. Фаъолияти аудиторӣ намудҳои санҷиши ҳатмӣ ва ташаббусиро дар бар мегирад.
2. Аудити ҳатмӣ - санҷиши ҳарсолаи баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи муҳосибии (молиявии) шахсони ҳуқуқӣ мебошад. Аудити ҳатмӣ аз тарафи ташкилотҳои аудиторӣ гузаронида мешавад.
3. Бо аудити ҳатмии ҳарсола инҳоро фаро гирифта мешаванд:
  - бонкҳо;
  - ташкилотҳои молиявии ғайрибонкӣ, ки шаклҳои алоҳидаи муомилоти бонкиро анҷом медиҳанд ва ташкилотҳое, ки ба хариду фурӯши коғазҳои қиматнок машғуланд;
  - ҷамъияти саҳҳомии қушода;
  - ташкилотҳои суғуртавӣ;
  - фондҳои ҷамъиятӣ;
  - субъектҳои монополияи табиӣ;

- биржаҳои молӣ ва фондӣ, фондҳои сармоягузорӣ ва корхонаҳои воҳиди давлатии дорои ҳуқуқи пешбурди хочагӣ.

4. Аудити ташаббусӣ бо ташаббуси субъектони санчишшаванда бо назардошти вазифа, мӯҳлат ва ҳаҷми санчиши мушаххас гузаронида мешавад, ки дар шартномаи байни шахсони санчишшаванда ва аудитори инфиродӣ ё ташкилоти аудиторӣ пешбинӣ карда шудааст.

5. Санчиши аудиториҳои шахсони санчишшавандае, ки дар ҳуҷҷатҳои муҳосибии (молиявии) онҳо маълумоти дорои сирри давлатӣ мавҷуд аст, мувофиқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон гузаронида мешавад.

Моддаи 8. Ташкилоти аудиторӣ

1. Ташкилоти аудиторӣ - ташкилоти тижоратӣ буда, санчишҳои аудиторӣ ва хизматҳои ба аудит дахлдорро амалӣ менамояд.

2. Ташкилоти аудиториро дар ҳар кадом шакли ташкили - ҳуқуқӣ таъсис додан мумкин аст, агар тарзи ташкилию ҳуқуқии он барои ташкилотҳои тижоратӣ ба истиснои ҷамъиятҳои саҳҳомии қушода, кооперативҳои истехсолӣ ва корхонаҳои воҳиди давлатӣ мувофиқат кунад.

3. Ташкилоти аудиторӣ фаъолияти худро оид ба гузаронидани аудит баъди гирифтани иҷозатнома бо тартибе, ки Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи иҷозатномадиҳӣ ба баъзе намудҳои фаъолият» муқаррар намудааст, амалӣ менамояд.

4. Шахсони воқеӣ ва ҳуқуқии хориҷӣ дар асоси талаботи ҳамин Қонун метавонанд дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон ташкилотҳои аудиторӣ ташкил намоянд ва ё ба сифати аудиторони инфиродӣ ба фаъолияти аудиторӣ машғул шаванд.

5. На кам аз 70 фоизи шумораи кормандони ташкилоти аудиторӣ бояд шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон бошанд. Дар ҳолати роҳбари ташкилоти аудиторӣ будани шаҳрванди хориҷӣ бояд на кам аз 75 фоизи кормандони онро шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон ташкил намоянд.

6. Аз миқдори умумии ҳайати кормандони ташкилоти аудиторӣ шумораи аудиторони соҳиби иҷозатнома бояд на кам аз 70 фоиз бошад. Ташкилотҳои аудиторӣ метавонанд шахсонро, ки аттестати таҳассусии аудиторӣ (ва иҷозатнома) барои ҳуқуқи анҷом додани фаъолияти аудиторӣ надоранд, ба сифати ёрдамчии аудитор ба қор қабул намоянд.

Моддаи 9. Ҳуқуқҳои аудиторони инфиродӣ ва ташкилотҳои аудиторӣ

1. Дар вақти гузаронидани санчиши аудиторӣ аудиторони инфиродӣ ва ташкилотҳои аудиторӣ ҳуқуқ доранд:

- мустақилона шакл ва методҳои гузаронидани аудитро муайян намоянд;

- тамоми ҳуҷҷатҳои муҳосибии ба фаъолияти молиявӣ - хочагии ташкилоти санчишшаванда вобаста буда, инчунин мавҷудоти ҳақиқии ҳама гуна амволи дар ин ҳуҷҷатҳо нишондодашударо санчида бароянд;

- аз шахсони мансабдори шахси санчишшаванда тавзеҳот ва маълумотҳои барои санчиши аудиторӣ заруриро дар шакли хаттӣ ва шифоҳӣ дархост намоянд;

- дар сурати пешниҳод накардани тамоми ҳуҷҷатҳои зарурӣ аз тарафи шахсони санчишшаванда ва дар рафти санчиши аудиторӣ ошкор намудани ҳолатҳое, ки ба ҳулосаи ташкилоти аудиторӣ ё ин ки аудиторони инфиродӣ дар баҳо додани дараҷаи мукаммалии ҳисоботи муҳосибии (молиявии) шахсони санчишшаванда таъсир мерасонанд ё метавонанд таъсир расонанд, аз гузаронидани санчиши аудиторӣ ё ин ки иброи ақида дар ҳулосаи аудиторӣ дар бораи саҳеҳии ҳисоботи муҳосибӣ (молиявӣ) даст кашад;

- мутахассисони дахлдорро ба истиснои онҳое, ки дар объекти санчишшаванда қор мекунанд ё бо роҳбари қорхона ягон робитаи хешу таборӣ ё ин ки манфиатҳои умумии молиявӣ доранд, дар асоси шартнома ба қор ҷалб намоянд;

- дигар ҳуқуқҳоро дар асоси муносибатҳои ҳуқуқӣ, ки дар шартномаи хизматрасонии аудиторӣ муайян карда шудааст ва ба қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Қонуни мазкур муҳолиф нестанд, амалӣ намояд.

2. Ба фаъолияти аудиторони инфиродӣ ва ташкилотҳои аудиторӣ даҳолати мақомоти давлатӣ, шахсони санчишшаванда ва шахсони сеюм роҳ дода намешавад.

Моддаи 10. Ҷҳдадориҳои аудиторони инфиродӣ ва ташкилоти аудиторӣ

Ҳангоми гузаронидани санчишҳои аудиторӣ аудиторони инфиродӣ ва ташкилотҳои аудиторӣ ӯҳдадоранд:

- санчиши аудиториро дар асоси қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ҳамин Қонун амалӣ намоянд;
- бо талаботи шахсони санчишшаванда маълумоти заруриро доир ба талаботи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки барои гузаронидани санчишҳои аудиторӣ дахл доранд, инчунин санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистонро, ки мулоҳиза ва ҳулосаҳои аудиторони инфиродӣ ва ташкилотҳои аудиторӣ ба он асос ёфтааст, пешниҳод намоянд;
- дар мӯҳлати муқаррарнамудаи шартномаи хизматрасонии аудиторӣ ҳулосаҳои аудиториро ба шахсони санчишшаванда ва ё ин ки ба шахсоне, ки бо онҳо шартномаи хизматрасонии аудиторӣ баста шудааст, супоранд;
- муҳофизати ҳуҷҷатҳоеро, ки дар рафти тафтишҳои аудиторӣ гирифта ва истифода карда шудаанд, таъмин намуда, мазмун ва моҳияти ин ҳуҷҷатҳоро бе розигии шахсони санчишшаванда ва ё шахсоне, ки ба онҳо шартномаи хизматрасонии аудиторӣ баста шудааст, ба истиснои ҳолатҳои, ки қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ намудааст, ошкор насозанд;
- дигар ӯҳдадориҳоро дар асоси муносибатҳои ҳуқуқӣ, ки дар шартномаи хизматрасонии аудиторӣ муайян карда шудаанд ва ба қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳолиф нестанд, иҷро намоянд.

Моддаи 11. Ҳуқуқ ва ӯҳдадориҳои шахсони санчишшаванда ва ё шахсоне, ки барои хизматрасонии аудиторӣ шартнома ба имзо расонидаанд

1. Ҳангоми гузаронидани санчишҳои аудиторӣ шахсони санчишшаванда ва ё шахсоне, ки барои хизматрасонии аудиторӣ шартнома ба имзо расонидаанд, ҳуқуқ доранд:

- аз аудиторони инфиродӣ ва ташкилоти аудиторӣ маълумотҳоро доир ба қонунгузорӣ ва санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки ҳулосаҳои аудиторони инфиродӣ ва ташкилотҳои аудиторӣ ба онҳо асос ёфтааст, дастрас намоянд;
- аз аудиторони инфиродӣ ва ташкилотҳои аудиторӣ дар мӯҳлати муайяннамудаи шартномаи хизматрасонии аудиторӣ ҳулосаи аудиториро гиранд;
- дигар ҳуқуқҳоро дар асоси муносибатҳои ҳуқуқӣ, ки дар шартномаи хизматрасонии аудиторӣ муайян карда шудаанд ва ба қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳолиф нестанд, амалӣ намоянд.

2. Ҳангоми гузаронидани санчиши аудиторӣ шахсони санчишшаванда ва ё шахсоне, ки барои хизматрасонии аудиторӣ шартнома ба имзо расонидаанд, ӯҳдадоранд:

- бо ташкилотҳои аудиторӣ барои гузаронидани аудити ҳатмӣ дар мӯҳлати муқаррарнамудаи санадҳои меъёрии ҳуқуқии мақомоти ваколатдор шартнома ба имзо расонанд;
- ба аудиторони инфиродӣ ва ташкилотҳои аудиторӣ барои сари вақт ва пурра гузаронидани санчиши аудиторӣ шароит фароҳам оварда, ҳамкорӣ намоянд, ба онҳо маълумот ва ҳуҷҷатҳоеро, ки барои гузаронидани аудит заруранд, пешниҳод намоянд, аз рӯи дархости шифоҳӣ ва хаттӣ аудиторон ё ин ки ташкилотҳои аудиторӣ дар шакли шифоҳӣ ва хаттӣ шарҳи муқаммал ва тасдиққунанда диҳанд, инчунин аз шахсони сеюм маълумотҳои заруриро барои гузаронидани санчиши аудиторӣ дархост намоянд;
- бо мақсади маҳдуд намудани доираи масъалаҳо, ки ҳангоми гузаронидани санчишҳои аудиторӣ бояд муайян карда шаванд, ҳеч гуна амалҳоро наандешанд;
- камбудиҳоеро, ки дар рафти санчиши аудиторӣ аз тарафи аудиторон доир ба тартиб додани ҳисоботи муҳосибӣ (молиявӣ) ошкор карда шудаанд, ба таври таъҷилӣ баргараф намоянд;
- маблағи хизмати аудиторони инфиродӣ ва ташкилотҳои аудиториро мутобиқи шартномаи гузаронидани аудит, аз ҷумла дар ҳолатҳои ҳулосаи ҷамъбастии аудиторӣ ба нуқтаи назари шахсони санчишшаванда мувофиқ набудан ва инчунин дар ҳолатҳои нопурра иҷро намудани хизматрасонии аудиторӣ аз тарафи аудиторон бо сабабҳои ба онҳо новобаста сари вақт пардохт намоянд;
- дигар ӯҳдадориҳои, ки дар асоси муносибатҳои ҳуқуқӣ, ки дар шартномаи хизматрасонии аудиторӣ муқаррар карда шудааст ва ба қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳолиф нестанд, иҷро намоянд.

3. Гузаронидани аудит шахсони санчишшавандаро аз ҷавобгарии ба талаботи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон мувофиқ набудани ҳисоботи муҳосибии (молиявии) пешниҳодшаванда ва дигар ҳуҷҷатҳо озод наменамояд.

Моддаи 12. Стандартҳои фаъолияти аудиторӣ

1. Стандартҳои фаъолияти аудиторӣ талаботи ягонаи тартиби амалӣ намудани фаъолияти аудиторӣ, ба расмият даровардани натиҷаҳо ва назорати сифатнокии аудит, инчунин хизматҳои ба аудит дахлдор мебошад.

2. Стандартҳои фаъолияти аудиторӣ аз тарафи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ карда мешаванд.

Моддаи 13. Сирри аудиторӣ

1. Аудиторони инфиродӣ ва ташкилотҳои аудиторӣ ўҳдадоранд, ки сирри амалиёти шахсони санчишшаванда ва шахсонро, ки ба онҳо хизмати ба аудит дахлдорро расонидаанд, фош насозанд.

2. Аудиторони инфиродӣ ва ташкилотҳои аудиторӣ вазифадоранд, ки махфияти маълумот ва ҳуҷҷатҳои гирифташон ё тартибдодашонро зимни амалӣ сохтани фаъолияти аудиторӣ таъмин намоянд, онҳо ҳақ надоранд, ки маълумот ва ҳуҷҷатҳои зикршуда ё нусхаи онҳоро ба шахсони сеюм диҳанд ё бе розигии хаттии шахсони санчишшаванда, ки фаъолияти аудиторӣ нисбати онҳо амалӣ карда мешавад, инчунин хизматҳои дахлдор расонида шудааст, фош намоянд, ба истиснои мавридҳои, ки ҳамин Қонун ва қонунҳои дигари Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ намудаанд.

3. Мақомоти ваколатдор ва шахсони дигаре, ки аз маълумоти дорой сирри аудиторӣ воқифанд ўҳдадоранд, ки мувофиқи ҳамин Қонун ва қонунҳои дигари Ҷумҳурии Тоҷикистон ин маълумотро махфӣ нигоҳ доранд.

4. Ҳангоми фош карда шудани маълумоти дорой сирри аудиторӣ аз ҷониби аудиторони инфиродӣ ва ташкилоти аудиторӣ мақомоти ваколатдор, инчунин шахсони дигаре, ки аз маълумоти дорой сирри аудиторӣ воқиф гардидаанд, шахси санчишшаванда ва шахсе, ки ба он хизмати ба аудит дахлдор расонида шудааст, инчунин аудиторони инфиродӣ ва ташкилотҳои аудиторӣ дар асоси Қонуни мазкур ва санадҳои дигари меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳуқуқ доранд аз шахси гунаҳкор ҷуброни зарари расонидашударо талаб намоянд.

Ҳуҷҷатҳои дар ихтиёри аудитори инфиродӣ ва ташкилоти аудиторӣ қарордоштаи дорой маълумот оид ба амалиёти шахсони санчишшавандае, ки бо онҳо дар бораи расонидани хизматҳои ба аудит дахлдор шартнома имзо шудааст, танҳо бо қарори суд ба шахсе, ки бо ҳамин қарор ваколатдор шудааст ё ба мақомоти ҳокимияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ҳолатҳои пешбиникардаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба фаъолияти онҳо пешниҳод карда мешавад.

Моддаи 14. Хулосаи аудиторӣ

1. Хулосаи аудиторӣ ҳуҷҷати расмие мебошад, ки барои истифодабарандагони ҳисоботи муҳосибии (молиявии) шахсони санчишшаванда пешбинӣ гардида, мувофиқи стандартҳои фаъолияти аудиторӣ тартиб дода шудааст ва ақидаи аудиторони инфиродӣ ё ташкилоти аудиторию дар бораи эътимоднокии ҳисоботи муҳосибии (молиявии) шахси санчишшаванда аз рӯи шакли муқарраршуда, мувофиқати тартиби пешбурди баҳисобгирии муҳосибиро ба қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ифода менамояд.

2. Шакл, мазмуну мундариҷа ва тартиби додани хулосаи аудиторӣ мувофиқи стандартҳои фаъолияти аудиторӣ ва санадҳои дигари меъёрии ҳуқуқии мақомоти ваколатдор муайян карда мешаванд.

Моддаи 15. Мустақилияти аудиторони инфиродӣ ва ташкилотҳои аудиторӣ

1. Фаъолияти аудиторӣ дар мавридҳои зерин амалӣ карда намешавад:

- аз тарафи аудитороне, ки муассисони (ё иштирокчиёни) шахсони санчишшаванда, роҳбарон, муҳосибон ва кормандони дигари онҳо буда, барои ташкил ва пешбурди баҳисобгирии муҳосибӣ ва тартиб додани ҳисоботи муҳосибӣ (молиявӣ) масъул мебошанд;

- аз тарафи аудитороне, ки бо муассисони (ё иштирокчиёни) шахсони санчишшаванда, шахсони мансабдори онҳо, муҳосибон ва кормандони дигар барои ташкил ва пешбурди баҳисобгирии муҳосибӣ

тартиб додани ҳисоботи муҳосибӣ (молиявӣ) масъул, ҳешу табор (падару модар, зану шавҳар, бародарон, хоҳарон, писарон, духтарон, ҳамчунин бародарону хоҳарони падару модар, фарзандони зану шавҳари онҳо) мебошанд;

- аз тарафи ташкилотҳои аудиторӣ, роҳбарон ва шахсони дигари мансабдори онҳо, ки муассисони (ё иштирокчиёни) шахсони санчишшаванда мебошанд ва ё шахсони мансабдори онҳо, муҳосибон ва шахсони дигари барои ташкилу пешбурди баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи муҳосибӣ (молиявӣ) масъуланд;

- аз тарафи ташкилотҳои аудиторӣ, роҳбарон ва шахсони дигари мансабдори онҳо ҳешу табори наздики (падару модар, ҳамсар, бародар, хоҳар, фарзандон, инчунин бародарону хоҳарон, падару модарон ва фарзандони ҳамсарони) муассисони (иштирокчиёни) шахсони санчишшаванда мебошанд ва ё шахсони мансабдор, муҳосибон ва шахсони дигари ба ташкил ва пешбурди баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи муҳосибӣ (молиявӣ) масъуланд;

- аз тарафи ташкилотҳои аудиторӣ нисбати шахсони санчишшаванда, ки муассисони (иштирокчиёни) онҳо мебошанд, нисбати шахсони санчишшаванда, ки барои онҳо ин ташкилоти аудиторӣ муассис (иштирокчӣ) мебошад, нисбати корхонаҳои фаръӣ, филиалҳо ва намояндаҳои тобеи шахсони санчишшавандаи зикршуда, инчунин нисбати ташкилотҳои, ки бо ин ташкилоти аудиторӣ муассисии (иштирокчии) умумӣ доранд;

- аз тарафи аудиторони инфиродӣ ва ташкилотҳои аудиторӣ, ки дар давоми се сол бевосита аз санчиши пештара дар бобати барқарор сохтан ва ба роҳ мондани баҳисобгирии муҳосибӣ, инчунин тартиб додани ҳисоботи муҳосибӣ (молиявӣ) ва пешбурди ҳисоботҳои муҳосибӣ (молиявӣ) ба шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ - нисбати ин шахсон хизмат расонидаанд.

2. Тартиби пардохт ва ҳаҷми хизматонаи аудиторони инфиродӣ ва ташкилотҳои аудиторӣ барои гузаронидани аудит (аз ҷумла аудити ҳатмӣ) ва расондани хизматҳои аудитӣ мувофиқи шартномаҳои расондани хизматҳои марбута муайян карда мешавад ва набояд ба иҷрои ин ё он талаби шахсони санчишшаванда дар бораи мазмуну мундариҷаи хулосаҳои вобаста карда шавад, ки дар натиҷаи санчиш бароварда мешаванд.

Моддаи 16. Суғуртаи фаъолияти аудиторӣ

1. Аудиторони инфиродӣ ва ташкилотҳои аудиторӣ ўҳдадоранд, доир ба масъулияте, ки дар натиҷаи расонидани зарар (вайрон кардани шартҳои шартнома) ҳангоми амалӣ намудани аудит ба миён меоянд, шартномаи суғуртаи ҷавобгарию гражданию ҳуқуқӣ ба имзо расонанд.

2. Суғуртаи ҷавобгарию гражданию ҳуқуқии аудиторони инфиродӣ ва ташкилотҳои аудиторӣ мувофиқи тартиби муқаррарнамудаи қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон амалӣ карда мешавад.

Моддаи 17. Назорати сифати кори аудиторони инфиродӣ ва ташкилотҳои аудиторӣ

1. Аудиторони инфиродӣ ва ташкилотҳои аудиторӣ ўҳдадоранд, ки қоидаҳои назорати дохилии санчишҳои гузарондаашонро муқаррар кунанд ва онҳоро риоя намоянд.

2. Низоми тафтиши сифати кори аудиторони инфиродӣ ва ташкилотҳои аудиторӣ, ки аз тарафи тафтишқунандагони берунӣ гузаронида мешавад, мақомоти ваколатдоре муқаррар менамояд, ки он метавонад чунин тафтишҳоро бо қувваи худ гузаронад, инчунин ҳуқуқи гузаронидани чунин тафтишҳоро ба ташкилотҳои (иттиҳодияҳои) касбии аудиторӣ вогузорад.

3. Саркашӣ аз гузаронидани тафтиши берунии сифати кор ё ба тафтишқунандагон пешниҳод накардани ҳуҷжатҳои барои тафтиш зарурӣ ё дигар маълумоти лозима метавонанд ҷиҳати боздоштани иҷозатнома барои амалӣ намудани фаъолияти аудиторию аудиторони инфиродӣ (роҳбари ташкилоти аудиторӣ) асос шавад.

4. Ҳангоми тафтиши берунии сифати кори аудиторҳои инфиродӣ ва ташкилотҳои аудиторӣ ошкор гардидани ҳодисаҳои пайдарҳами вайрон намудани талаботи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ё стандартҳои фаъолияти аудиторӣ аз тарафи аудиторони инфиродӣ, ташкилотҳои аудиторӣ тафтишқунандагон вазифадоранд, ки дар бораи чунин ҳодисаҳо ба мақомоти ваколатдор хабар диҳанд. Шахсони ба чунин вайронкуниҳо гунаҳкор мумкин аст мувофиқи ҳамин Қонун то ҳуди бекор кардани шаҳодатномаи таҳассусӣ ва инчунин боздоштани иҷозатнома барои амалӣ намудани фаъолияти аудиторию онҳо ба ҷавобгарӣ кашида шаванд.

Моддаи 18. Аттестатсияи фаъолияти аудиторӣ

Тартиби аттестатсияи фаъолияти аудиториро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар менамояд.

Моддаи 19. Асос ва тартиби бекор намудани аттестати таҳассусии аудитор

1. Аттестати таҳассусии аудитор дар ҳолатҳои зерин бекор карда мешавад, агар:
  - аттестати таҳассусиро аз рӯи ҳуҷҷатҳои қалбаки гирифта бошад;
  - ҳукми суд оиди пешбинӣ намудани ҷазо дар шакли маҳрум намудан аз ҳуқуқи машғул шудан бо фаъолияти аудиторӣ дар мӯҳлати муайян эътибори қонунӣ пайдо карда бошад;
  - талаботи моддаҳои 13 ва 15 Қонуни мазкур риоя нашуда бошад;
  - талаботи муқаррарнамудани қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ё ин ки стандартҳои фаъолияти аудиторӣ ҳангоми гузаронидани аудит аз тарафи аудитор мунтазам вайрон шуда бошад;
  - муқаррар шуда бошад, ки хулосаи аудиторӣ бе гузаронидани санҷиши аудиторӣ аз тарафи аудитор имзо шуда бошад;
  - дар мӯҳлати ду соли тақвимӣ паи ҳам аудитор бо фаъолияти аудиторӣ машғул нашуда бошад.
2. Қарор оид ба бекор намудани аттестати таҳассусии аудитор аз тарафи мақомоти ваколатдор қабул карда мешавад. Мақомоти ваколатдор нисбати бекор намудани аттестати таҳассусии аудитор қарори асоснок мебарорад.
3. Шахсе, ки аттестати таҳассусиаш бекор карда шудааст, ҳуқуқ дорад аз рӯи қарори қабулнамудаи мақомоти ваколатдор дар бораи бекор намудани аттестати таҳассусии аудитор дар мӯҳлати се моҳ аз рӯзи қабули қарор ба суд шикоят намояд.
4. Шахсе, ки аттестати таҳассусии ӯ бо асосҳои бандҳои 1, 3, 5 қисми 1 моддаи мазкур бекор карда шудааст, ҳуқуқ надорад, ки такроран дар бораи гирифтани аттестат оид ба ҳуқуқи амалӣ намудани фаъолияти аудиторӣ дар мӯҳлати се сол аз рӯзи қабул кардани қарор дар хусуси бекор намудани аттестати таҳассусии аудитор бо ариза муроҷиат намояд.
5. Шахсе, ки аттестати таҳассусии ӯ дар асоси банди 2 қисми 1 моддаи мазкур бекор карда шудааст, ҳуқуқ надорад, ки дар мӯҳлати пешбиниамудаи ҳукми эътибори қонунӣ пайдокардаи суд, дар бораи гирифтани аттестат оид ба ҳуқуқи амалӣ намудани фаъолияти аудиторӣ такроран бо ариза муроҷиат намояд.

Моддаи 20. Иттиҳодияи аудиторони касбӣ

Бо мақсади таъмини шароит барои фаъолияти аудиторӣ ва муҳофизати манфиатҳои касбии аъзоёни худ, аудиторони инфиродӣ ва ташкилотҳои аудиторӣ метавонанд дар иттиҳоди аудиторони касбӣ, ки дар асоси ғайритиҷоратӣ амал менамояд ва мутобиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон таъсис ёфтааст, муттаҳид шаванд.

Моддаи 21. Ҷавобгарии аудиторони инфиродӣ, ташкилотҳои аудиторӣ ва шахсони санҷишшаванда

Аудиторони инфиродӣ, ташкилотҳои аудиторӣ ва шахсони санҷишшаванда барои вайрон кардани талаботи Қонуни мазкур дар рафти фаъолияти аудиторӣ мутобиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгар мебошанд.

Моддаи 22. Аз эътибор соқит донишани Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи фаъолияти аудиторӣ»

Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 21 майи соли 1998 «Дар бораи фаъолияти аудиторӣ» (Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, соли 1998, №10, моддаи 98; соли 1999, №12, моддаи 303) беэътибор дониста шавад.

Моддаи 23. Тартиби мавриди амал қарор додани Қонуни мазкур

Қонуни мазкур пас аз интишори расмӣ мавриди амал қарор дода шавад.

Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон

Э.Раҳмонов

ш. Душанбе 3 марти соли 2006
№170
